

Дело C-33/20**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

23 януари 2020 г.

Запитваща юрисдикция:

Landgericht Ravensburg (Германия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

7 януари 2020 г.

Ищец:

UK

Ответник:

Volkswagen Bank GmbH

Предмет на спора в главното производство

Договор за потребителски кредит — Право на отказ — Задължителна информация — Директива 2008/48/ЕО

Предмет и правно основание на преюдициалния въпрос

Тълкуване на правото на Съюза, член 267 ДФЕС

Преюдициални въпроси

1. Следва ли член 10, параграф 2, буква л) от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета да се тълкува в смисъл, че в договора за кредит:

а) приложимият лихвен процент за забавени плащания трябва да бъде посочен като абсолютно число при сключването на договора за кредит и

като абсолютно число следва да се посочи поне приложимият референтен лихвен процент (в разглеждания случай основният лихвен процент съгласно член 247 от Bürgerliches Gesetzbuch (Граждански кодекс, наричан по-нататък „BGB“), от който чрез добавка (в разглеждания случай пет процентни пункта съгласно член 288, параграф 1, второ изречение от BGB) се изчислява приложимият лихвен процент за забавени плащания?

б) механизмът за адаптиране на лихвения процент за забавени плащания трябва да бъде разяснен конкретно, като следва да бъдат посочени поне националните разпоредби, от които може да бъде изведен начинът за адаптиране на лихвения процент за забавени плащания (членове 247, 288, параграф 1, втори изречение от BGB)?

2. Следва ли член 10, параграф 2, буква с) от Директива 2008/48/ЕО да се тълкува в смисъл, че в договора за кредит трябва да се посочи разбираем за потребителя конкретен метод за изчисляване на дължимото обезщетение при предсрочно погасяване, така че потребителят да е в състояние поне приблизително да пресметне дължимото обезщетение при предсрочно прекратяване?

3. Следва ли член 10, параграф 2, буква т) от Директива 2008/48/ЕО да се тълкува в смисъл, че в договора за кредит:

а) трябва да бъде посочено също правото на страните да прекратят едностранно договора за кредит в съответствие с националното законодателство, по-специално правото на кредитополучателя да прекрати едностранно договора поради наличие на сериозно основание в съответствие с член 314 от BGB, когато е сключен договор за кредит за определен срок?

б) винаги, когато се предвижда право на страните да прекратят едностранно договора за кредит, трябва да се посочват предвидените за упражняване на правото на едностранно прекратяване краен срок и формата, в която следва да бъде направено волеизявлението за прекратяване?

Цитирани разпоредби от правото на Съюза

Член 10 от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (наричана по-нататък „Директива 2008/48“)

Цитирани разпоредби на националното право

Член 247, параграфи 3, 6 и 7 от Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (Въвеждащ закон към Гражданския кодекс, наричан по-нататък „EGBGB“)

Bürgerliches Gesetzbuch (Граждански кодекс, наричан по-нататък „BGB“), по-специално членове 247, 288, 314, 355, 356b, 357, 357a, 358, 492, 495

Кратко представяне на фактите и производството

- 1 На 19 декември 2015 г. ищецът сключва договор за кредит с ответника за кредит в нетен размер на 10 671,63 EUR, използван за закупуване на моторно превозно средство VW Passat Variant 2.0 TDI за лично ползване.
- 2 Продавач на превозното средство е автокъща в Зинделфинген. Покупната цена е в размер на 15 200 EUR. Ищецът плаща авансово 5 000 EUR на продавача и осигурява останалата част от сумата в размер на 10 200 EUR, включително и еднократно плащане на премия за застраховка на плащания по кредити в размер на 471,63 EUR, или общо 10 671,63 EUR, чрез горепосочения кредит.
- 3 При подготовката и сключването на договора за заем ответникът си сътрудничи с продавача. По-специално, последният действа като посредник на ответника за кредита и използва предоставените от ответника формуляри за договора. В договора за кредит е уговорено, че ищецът трябва да започне да връща кредита от 15 февруари 2016 г. на 48 постоянни месечни вноски и окончателна вноска, която трябва да бъде изплатена на 16 февруари 2020 г.
- 4 Ищецът плаща редовно договорените вноски. С писмо от 22 януари 2019 г. обаче той упражнява правото си на отказ от волеизявлението си за сключване на договора за кредит. Ответникът не приема отказа.
- 5 Ищецът твърди, че с отказа от 22 януари 2019 г. договорът за кредит се преобразува в задължение за връщане на полученото. С предявявания иск той се стреми да установи, че считано от 22 януари 2019 г. вече няма задължение спрямо ответника да изплаща вноските по кредита. Освен това ищецът иска от ответника да върне платените до тази дата вноски по кредита, както и авансовото плащане, извършено в полза на продавача, и в двата случая срещу насрещното връщане на закупеното превозно средство.
- 6 Ответникът счита, че тъй като изявлението за отказ е просрочено, отказът от договора е недействителен. Ответникът счита, че правоотношението по договора за кредит продължава да е в сила и не е прекратено и поради това настоява искът да бъде отхвърлен.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 7 Резултатът от правния спор зависи от отговора на преюдициалните въпроси относно тълкуването на член 10, параграф 2, букви л), с) и т) от Директива 2008/48.

Ако отказът от договора за кредит е действителен, на основание на член 495, параграф 1 и член 355, параграф 1 от BGB ищецът не би бил повече обвързан от договора за кредит и не би дължал плащане на оставащите вноски по кредита. Съгласно член 495, параграф 1 от BGB в хипотезата на договор за потребителски кредит кредитополучателят има право на отказ в съответствие с член 355 от BGB. Съгласно член 355, параграф 1 от BGB потребителят и търговецът не са обвързани повече от своите волеизявления, насочени към сключването на договора за кредит, ако потребителят е оттеглил своевременно своето волеизявление за сключване на кредита.

- 8 Освен това съгласно член 357а („Правни последици при отказ от договори за финансови услуги“), параграф 1 от BGB ищецът би могъл да поиска връщане на вече платените на ответника вноски по кредита. Съгласно тази разпоредба получените плащания следва да бъдат върнати най-късно след 30 дни.
- 9 Ако отказът е действителен, съгласно член 358, параграф 2 от BGB ищецът повече няма да бъде обвързан от договора за покупко-продажба. Тази разпоредба предвижда, че ако потребителят валидно е оттеглил волеизявлението си за сключване на договор за потребителски кредит, той повече не е обвързан и от волеизявлението си за сключване на договора за доставка на стоки, сключен във връзка с този договор за потребителски кредит. Договорът за покупко-продажба и договърът за кредит се считат за свързани договори по смисъла на член 358, параграф 3 от BGB.
- 10 След това в съответствие с член 358, параграф 4, първо изречение и член 357, параграф 1 от BGB ищецът би могъл също да поиска от ответника връщане на авансовото плащане към продавача, тъй като връщането на престациите по прекратения договор за финансова услуга следва да се развие само между кредитополучателя и кредитора съгласно член 358, параграф 4, пето изречение от BGB. Относно връщането на престациите по свързан договор член 358, параграф 4, първо изречение от BGB препраща и към член 357, параграф 1 от BGB. Този член регулира правните последици от отказа от договори, които не са договори за финансови услуги, и предвижда получените престации да бъдат върнати най-късно до 14 дни.
- 11 За да бъде считано за действително изявлението за отказ на ищеца от 22 януари 2019 г., е необходимо да не е изтекъл двуседмичният срок за отказ по член 355, параграф 2, първо изречение от BGB. Съгласно член 356b, параграф 2, първо изречение от BGB срокът за отказ обаче не започва да тече, ако цялата задължителната информация съгласно член 492, параграф 2 от BGB и член 247, параграфи 6—13 от EGBGB не се съдържа в договора за кредит. В такъв случай съгласно член 356b, параграф 2, второ изречение срокът започва да тече едва след последващото предоставяне на задължителната информация.

- 12 В настоящия случай би се приело, че задължителна информация е непълна по-специално ако някои от данните, за които е предвидено, че се предоставят задължително съгласно член 10, параграф 2, буква л), с) или т) от Директива 2008/48 (някои задължително предоставяните данни съгласно съответните национални разпоредби член 247, параграф 6, алинея 1, точка 1, член 247, параграф 3, алинея 1, точка 11 от EGBGB, член 247 параграф 6, алинея 1, точка 5 от EGBGB и член 247, параграф 7, точка 3 от EGBGB) не са част от съдържанието на договора за кредит в съответствие със законовите изисквания.

По преюдициални въпроси 1 а) и 1 б)

- 13 Съгласно националната правна уредба, съдържаща се в член 247, параграф 6, алинея 1, точка 1 и член 247, параграф 3, алинея 1, точка 11 от EGBGB, следва да се посочи ясно и разбираемо лихвеният процент за забавени плащания и начинът, по който същият може да бъде адаптиран.
- 14 В настоящия случай в договора за кредит е предвидено следното:
„След едностранно прекратяване на договора, ще Ви фактурираме законната лихва за забава. Годишният лихвен процент за забава е в размер на съответния основен лихвен процент плюс 5 процентни пункта“.
- 15 В националната правна доктрина и съдебна практика са изразени различни становища по въпроса колко конкретна следва да бъде информацията в договора съгласно член 247, параграф 6, алинея 1, точка 1 и член 247, параграф 3, алинея 1, точка 11 от EGBGB. Според широко разпространеното мнение е достатъчно да се възпроизведе правната уредба в член 288, параграф 1, второ изречение от BGB, според която лихвеният процент за забавено плащане е в размер на съответния основен лихвен процент плюс пет процентни пункта. Според другото схващане приложимият лихвен процент за забавено плащане трябва да бъде посочен като абсолютно число и трябва да се обясни конкретно как същият се адаптира.
- 16 За тълкуването на националното законодателство е определящо как трябва да се разбира приложимата към тези правоотношения разпоредба на член 10, параграф 2, буква л) от Директива 2008/48, съгласно която в договора за кредит следва да се посочи по ясен и кратък начин „лихвеният процент за просрочени плащания, приложим към момента на сключването на договора за кредит [и] механизмите за [адаптирането] му“.
- 17 Може да се приеме за достатъчно, че за да се изпълнят изискванията на разпоредбата на директивата, в договора следва да се включи съдържанието на националната нормативна уредба относно лихвите за забава (в разглеждания случай член 288, параграф 1, второ изречение от BGB).

- 18 Това тълкуване на член 10, параграф 2, буква л) от Директива 2008/48 обаче не е задължително. За разлика от националните разпоредби, съдържащото се в директивата допълнение „приложим към момента на сключването на договора за кредит“ и изискването за яснота и краткост могат да се тълкуват в смисъл, че приложимият към съответния момент лихвен процент за забавени плащания следва да бъде посочен възможно най-точно, т.е. като абсолютно число, или най-малкото като абсолютно число следва да се посочи актуалният размер на приложимия основен лихвен процент съгласно член 247 от BGB, така че текущият лихвен процент за забавени плащания да може да бъде установен от потребителя чрез просто добавяне (+ 5 процентни пункта).
- 19 Предвидените в директивата яснота и краткост биха могли също да изискват механизмът за адаптиране на лихвата за забавени плащания да бъде обяснен, а именно, че лихвата за забавени плащания съгласно националното законодателство по член 247 и член 288, параграф 1 от BGB е с пет процентни пункта над един от обявяваните на всеки шест месеца от Deutsche Bundesbank основни лихвени проценти, или че най-малко трябва да се извърши препращане както към член 288, параграф 1, второ изречение от BGB, така и към член 247 от BGB, тъй като тези разпоредби регламентират адаптирането на лихвата за забавени плащания.
- 20 Тези въпроси са от значение за решаването на правния спор. Ако на един от двата въпроса 1 а) и б) се отговори утвърдително, то задължителната информация по член 247, параграф 6, алинея 1, точка 1 и член 247, параграф 3, алинея 1, точка 11 от EGBGB не е предоставена надлежно в настоящия случай и отказът на ищеца е навременен и действителен.
- 21 Това е така, защото в договора за кредит липсва посочване на приложимия лихвен процент за забавени плащания или поне на приложимия основен лихвен процент (основен лихвен процент съгласно член 247 от BGB) като абсолютно число. Механизмът за адаптиране на лихвата за забавени плащания също не е обяснен в договора за кредит.

По втория преюдициален въпрос

- 22 Съгласно националните разпоредби в член 247, параграф 7, алинея 1, точка 3 от EGBGB договърът за потребителски кредит трябва да съдържа ясно и разбираемо:

„изискванията и методът на изчисляване на претендираното обезщетение при предсрочно погасяване, доколкото кредиторът възнамерява да предяви това искане, ако кредитополучателят погаси кредита предсрочно.“

- 23 В настоящия случай в договора за кредит е посочено:

„a) Кредитополучателят може да изпълни предсрочно всички или част от задълженията си по този договор. [...]

b) [...]

c) За вредите, настъпили като пряк последица от предсрочното погасяване, банката може да изисква заплащането на разумно обезщетение при предсрочно погасяване. Банката ще изчислява вредите в съответствие с финансовите математически рамкови условия съгласно предписанията на Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия), която по-специално взема предвид:

- междуременно променилия се размер на лихвата,
- първоначално договорените парични потоци относно кредита,
- пропуснатата печалба на банката,
- административните разходи, свързани с предсрочното погасяване (такса за обработка), както и
- рискът и административните разходи, спестени в резултат на предсрочното погасяване.

Изчисленото по този начин обезщетение при предсрочно погасяване, ако е по-високо, се намалява до по-ниската от следните две суми:

- 1 процент или ако периодът между предсрочното погасяване и договореното погасяване е по-малък от една година, 0,5 % от сумата, погасена предсрочно,
- сумата на лихвата по кредита, която кредитополучателят би платил между предсрочното и договореното погасяване.“

24 От посочените клаузи от договора за кредит следва, че в случай на предсрочно погасяване ответникът възнамерява да поиска съответно обезщетение. Поради това следвало да бъде посочена задължителната информация съгласно член 247, параграф 7, точка 3 от EGBGB. Ето защо от значение за разрешаването на настоящия спор е дали изчерпателно е посочена в договора задължителната информация относно условията и начина на изчисляване на претенцията за обезщетение при предсрочно погасяване в случай на спор.

25 Изискванията на член 247, параграф 7, точка 3 от EGBGB по отношение на задължителната информация се тълкуват различно в националната съдебна практика и в доктрината.

26 Според широко застъпваното становище е достатъчно, ако кредиторът предостави приблизителни очертания на параметрите, които са от

съществено значение за изчисляването на обезщетението при предсрочно погасяване. Според съдебната практика на Bundesgerichtshof методът на изчисление се счита за представен по достатъчно ясен и кратък начин, ако са посочени определени параметри, а именно междувременно промененият размер на лихвата, първоначално договорените потоци на плащания по кредита, пропуснатата печалба на банката, рискът и административните разходи, спестени в резултат на предсрочното погасяване и административни разходи, свързани с предсрочно погасяване.

- 27 Според застъпваното противоположно становище е необходимо в договора да бъде посочен конкретен метод за изчисление на претенцията за обезщетение при предсрочно погасяване, който да е разбираем за потребителя, за да може средно образован потребител да прецени въз основа на информацията в договора поне приблизително размера на обезщетението при предсрочно погасяване. В този смисъл, ако бъдат посочени само факторите, които трябва да бъдат взети предвид при изчисляването, не може да се счита, че надлежно е предоставена задължителната информация, тъй като кредитополучателят не знае какви са сумите, свързани с отделните фактори, и средностатистическият потребител не би могъл да съобрази в цялост тези фактори.
- 28 Следователно за тълкуването на националното законодателство е от решаващо значение как следва да се разбира релевантната за този въпрос разпоредба на член 10, параграф 2, буква с) от Директива 2008/48, съгласно която „информацията относно правото на кредитора на обезщетение и начина, по който това обезщетение ще бъде определено“ трябва да бъде посочена по ясен и кратък начин.
- 29 Възможно е тълкуване в смисъл, че за да се обясни начинът, по който се изчислява дължимото обезщетение, би могло да се направи позоваване на принципите на съдебната практика и факторите за изчисляване, които трябва да се вземат предвид, без да се посочва конкретен метод за изчисление.
- 30 Такова тълкуване на разпоредбата на член 10, параграф 2, буква [с)] от Директива 2008/48 обаче не се налага по обвързващ начин. Поради това формулировката, че информацията трябва да бъде предоставена по ясен и кратък начин, също може да се тълкува в смисъл, че следва да се посочи конкретен метод за изчисление, който може да бъде разбран от потребителя. Може да се приеме, че в този смисъл е и съображение 39 от Директива 2008/48, според което изчисляването на обезщетението за кредитора следва да бъде прозрачно и разбираемо за потребителите още на етапа, в който се водят преговорите относно договора, във всеки случай, при изпълнението на договора за кредит, както и да бъде лесно приложим за кредиторите и да се улеснява контролът върху обезщетенията от страна на отговорните органи.
- 31 Този въпрос е от значение за решаването на правния спор. При утвърдителен отговор на втория преюдициален въпрос задължителната информация,

изисквана от член 247, параграф 7, точка 3 от EGBGB, не е надлежно посочена в разглеждания случай и отказът на ищеца е навременен и действителен.

По преюдициален въпрос 3 а) и 3 б)

- 32 Съгласно националния правен режим, установен в член 247, параграф 6, алинея 1, точка 5 от EGBGB, трябва да бъде посочена ясно и разбираемо „процедурата, която трябва да се спазва при прекратяване на договора“.
- 33 В настоящия случай в договора за кредит са посочени условията, при които кредиторът има право да прекрати едностранно договора поради наличие на сериозно основание. В договора обаче не се уточнява формата, в която следва да бъде направено едностранното прекратяване от кредитора, и по-специално, че съгласно националната разпоредба на член 492, параграф 5 от BGB прекратяването трябва да се обективира на траен носител на данни. Не е съобщено и в какъв срок банката има право на едностранно прекратяване, така например в договора не се съдържа посочването „без предизвестие“ и не е посочен конкретен срок.
- 34 В договора за кредит изобщо не е споменато правото на кредитополучателя да прекрати договора поради наличие на сериозно основание на основание на член 314 от BGB, предвидено в националното право за договорите за продължително или периодично изпълнение. Процедурата, която трябва да се следва (по-специално формата и срокът) при едностранно прекратяване от кредитополучателя, също не е посочена.
- 35 Застъпвани са различни становища относно изискванията към задължителната информация по член 247, параграф 6, алинея 1, точка 5 от EGBGB. Това се отнася на първо място до въпроса дали въобще следва да се указва възможността за едностранно прекратяване поради наличие на сериозно основание съгласно член 314 от BGB в хипотезата на договори за продължително или периодично изпълнение.
- 36 Според едно от становищата при срочни договори за кредит трябва да се предоставя информация само за стандартното право на едностранно прекратяване от кредитополучателя, което е уредено в член 13, параграф 1 от Директива 2008/48, но не и за правото на кредитополучателя да прекрати договора едностранно при наличието на извънредно основание, което се урежда от националното законодателство в член 314 от BGB. В това отношение се препраща по-специално към съображение 33 от Директива 2008/48 и контекстуалната му взаимовръзка. Освен това се застъпва становището, че член 247, параграф 6, алинея 1, точка 5 от EGBGB трябва да се тълкува в съответствие с Директивата, в смисъл, че може да бъде посочвано само правото на еднократно прекратяване, регламентирано в съответствие с директивата, а регулираното само в националното законодателство право на прекратяване не следва да бъде включвано в

задължителната информация. Това схващане се обосновава по-специално с целта за постигане на съпоставимост на договорното съдържание и еднообразието на информационния материал във всички държави членки.

- 37 Според противоположното становище банката следва да информира кредитополучателя, поне в хипотезата на срочни договори, и относно предвиденото в националното законодателство специално право на едностранно прекратяване на договора при наличието на извънредно основание съгласно член 314 от BGB.
- 38 Въпросът дали е необходимо да се информират потребителите относно изискванията за форма и срок при упражняване на правото на едностранно прекратяване, предвидени само в националното законодателство, също е спорен по отношение на обхвата на задължителната информация съгласно член 247, параграф 6, алинея 1, точка 5 от EGBGB.
- 39 В описаното рестриктивно становище, според което предвиденото в националното законодателство право на едностранно прекратяване не може или не трябва да бъде посочвано в задължителната информация съгласно член 247, параграф 6, алинея 1, точка 5 от EGBGB, по същия начин не се намира за необходимо да се посочва информацията относно изискванията за форма при упражняването на предвиденото в националното законодателство право на едностранно прекратяване.
- 40 В противоположното становище се застъпва тезата, че е наложително потребителят да бъде информиран за формата и срока, в които страните по договора за кредит трябва да упражняват правата си за едностранно прекратяване, и че това включва по-специално и посочване на изискването, че едностранното прекратяването от кредитора трябва да бъде обективизирано на траен носител на данни съгласно член 492, параграф 5 от BGB. В това отношение се изтъкват текстът на член 10, параграф 2, буква т) от Директива 2008/48, целта да се осигури адекватно ниво на защита на потребителите и обстоятелството, че в член 10 от Директива 2008/48 не се прави разлика между правото на едностранно прекратяване от кредитора и от кредитополучателя.
- 41 Поради това за тълкуването на националното законодателство е решаващо как следва да се разбира приложимата към тези правоотношения разпоредба на член 10, параграф 2, буква т) от Директива 2008/48, съгласно която „процедурата, която трябва да се следва при упражняване на правото за прекратяване на договора за кредит“ трябва да бъде посочена по ясен и кратък начин.
- 42 В контекста на целите, очертани в съображение 9 от Директива 2008/48, член 10, параграф 2, буква т) от Директива 2008/48 може да бъде тълкуван в смисъл, че законодателят и занапред би допуснал прилагането на регламентирано на национално ниво право на едностранно прекратяване, но

потребителят следва да бъде информиран само относно правото на едностранно прекратяване, регламентирано в самата директива. Тази идея би могла да бъде подкрепена по-специално от посочената в съображение 8 от Директива 2008/48 цел за „улесняване на свободното движение на предложения за предоставяне на кредити при оптимални условия за тези, които предлагат кредити“.

- 43 Този извод обаче не се налага по обвързващ начин. Подчертаната отново в съображение 8 от Директива 2008/48 цел да се предложи „достатъчна степен на защита на потребителите“ може да наложи като изискване да се дава информация и относно правото на едностранно прекратяване, регламентирано от националното законодателство, както и за формалните изисквания за упражняването му. Този възглед може да бъде подкрепен и от съображение 24 от Директива 2008/48, според което на потребителя трябва да се предостави „изчерпателна“ информация, преди да сключи договора за кредит, както и от съображение 31 от Директива 2008/48, според което договорът следва да съдържа цялата необходима информация относно правата и задълженията на потребителя по договора за кредит, предоставена по ясен и кратък начин.
- 44 Тези въпроси са от значение за решаването на правния спор по делото. При утвърдителен отговор на един от двата преюдициални въпроса 3 а) и б) задължителната информация, предвидена в член 247, параграф 6, алинея 1, точка 5 в разглеждания случай не е надлежно посочена и следователно декларираният отказ е своевременен и действителен.